



FORENINGEN
NORDEN
Meget mere NORDEN

1919

2019

NORDEN NU

4 - Oktober 2019

Fra børnehjemsdreng til statsminister:
**Portrætinterview med
Stefan Löfven**

Synger Norden sammen

Folkeligt 100-års jubilæum

Af Marion Pedersen,
konstitueret landsformand

2019 har sat sig mange positive spor i Foreningen NORDENs arbejde. En kavalkade af arrangementer, der alle har haft et bredt folkeligt formål: Dejlig er Norden, hvor folk fra hele landet i busser strømmede til en totalt udsolgt DR Koncerthuset med livetransmission til alle de nordiske lande; et fantastisk magasin 'Nordiske' om fortid og fremtid; et helt særligt jubilæumsrepræsentantskabsmøde, hvor Bent Fabricius-Bjerre sikrede, at ikke et øje var tørt, da han modtog foreningens nordiske hæderspris, hvor Einar Már Guðmundsson havde lavet en særlig prolog, som skuespilleren Sofie Gråbøl gjorde ære ved sin oplæsning. Samt præsentationen af Foreningen NORDENs imponerende jubilæumsplakat ved Per Arnoldi. Særlig jubilæumsmarkering på Folkemødet på Bornholm og Kulturmødet på Mors og et forrygende show Syng Norden

Sammen med livestreaming, som også blev transmitteret og samlede folk i hele Norden om den nordiske sang. Blot for at nævne nogle af jubilæets arrangementer.

Et forrygende år, som har givet foreningen markant medieomtale og godt 1400 nye medlemmer!

Jeg vil her rette en stor tak til alle de gode tillidsfolk, som rundt om i Danmark har brugt tid og energi på at markere jubilæet. Vi har i landsforeningen sat rammerne op sammen med jer. Men det er jer, som har fået budskaberne spredt ud for alle vinde.

Vi arbejder i den kommende tid ihærdigt på at få Syng Norden Sammen til at blive en årlig begivenhed i lighed med litteraturbegivenheden Nordisk Litteraturuge. Vi håber at kunne få sangbegivenheden til at foregå i hele Norden på Nordens Dag d. 23. marts. Og så



Marion Pedersen
Foto: Steen Brogaard.

har Danmark formandskabet for det officielle nordiske samarbejde i 2020. Selv om det er regeringernes samarbejde, vil vi gøre vores til, at vi - i god nordisk ånd - får inddraget det folkelige engagement og gjort samarbejdets betydning nærværende over hele landet.

Vi har haft en fest, men festen er heldigvis ikke slut.



Foreningen NORDEN

Vandkunsten 12,
1467 København K.
Telefon: 35 42 63 25,
mail: landskontoret@foreningen-Norden.dk,
www.foreningen-norden.dk

Landsformand: Marion Pedersen, kst.
Generalsekretær: Peter Jon Larsen

Protektor:

Hendes Majestæt
Dronning Margrethe II

NORDEN NU – foreningens magasin

Redaktion: Esben Ørberg,
ansvarshavende redaktør,
Telefon: 27 25 80 40,
redaktion@foreningen-norden.dk.

Grafisk tilrettelæggelse:
Pia Alø Visser, Rosendahls.

Annoncesalg:
Rosendahl Mediaservice,
Niels Hass, nh@rosendahls.dk,
Telefon: 76 10 11 56.

NORDEN NU udkommer i januar, april,
juni og oktober.

ISSN: 0901-4950.

Tryk: Rosendahls.

Næste nummer udkommer 15. januar 2020

Forsidefoto: Stefan Löfven sammen med den norske statsminister Erna Solberg – i rødt. Foto: Johannes Jansson, norden.org

Mindeord:

Kenn Clarke, dette blads dygtige grafiske tilrettelægger gennem næsten 10 år, døde i juli. Kenn mestrede en bred vifte af færdigheder; layout, bog-design, illustration, fotografi og grafisk design og han satte sit markante præg på talrige publikationer og bøger. Foreningens tanker går til Kenns efterladte. Ære være hans minde.

Nordens statsministre mere ambitiøse end nogensinde

Statsministrene i Norden har besluttet, at Norden skal være ikke kun verdens mest integrerede region, men også den mest bæredygtige, endda også socialt. Samarbejdsministrene kommer på hårdt arbejde for at realisere den vision, som lægger sig tæt op ad Foreningen NORDENS budskaber.



Der er mere end 60 års aldersforskel mellem verdens første store miljøforkæmper norske Gro og svenske Greta Thunberg. Sammen udgør de et enestående nordisk fundament for fælles aktion mod menneskeskabte klimaforandringer. Her møder 16-årige Greta formanden for FNs Generalforsamling María Fernanda Espinosa Garcés i august. Hun flankeres af to unge amerikanske klimaaktivister Alexandria Villaseñor and Xiye Bastida. Foto: Alessandro Camponeschi.



Den tidligere norske statsminister og WHO-generaldirektør Gro Harlem Brundtland satte i 1987 den første internationale klimadagsorden med rapporten 'Vor Fælles Fremtid' - kendt som Brundtland-rapporten - som et resultat af den FN-nedsatte Brundtland-Kommission. Her er hun i 2017 under et møde i FN. På det lille foto er hun for 10 år siden sammen med sine børnebørn, Thomas på 12 og Frida på 7, i Istanbul under et møde i tidligere statslederes organisation, The Elders, som denne dag også samlede bl.a. Jimmy Carter og Desmond Tutu og deres børnebørn for at minde verden om den store risiko ved klimaforandringerne. Foto: UN.

Et grønt Norden, et konkurrencedygtigt Norden og et socialt bæredygtigt Norden. Sådan lyder de tre strategiske satsninger, som de nordiske lande vil samarbejde om i de næste fem år. Det har de nordiske landes statsministre givet hinanden håndslag på i Reykjavik – og aldrig tidligere er Nordens statsministre gået så langt i ambitionen for samarbejde og bæredygtighed.

Statsledernes budskaber flugter i høj grad med budskaberne i Foreningen NORDENs beretning på repræsentantskabsmødet i maj. Her opfordrede foreningen politikerne til

at etablere et nordisk klimadiplomati, som i fællesskab agerer i forhold til omverden, for at sætte større fokus på klimadagsordenen, sætte endnu højere mål for CO2-nedbringelsen og fremme den grønne omstilling i det hele taget.

Foreningen appellerede til, at de nordiske udenrigsministerier inden FNs Klimatopmøde i september i år skulle udpege en klimaambassadør og etablere og finansiere en fælles enhed i et af de nordiske udenrigsministerier, der har de nødvendige ressourcer til at koordinere indsatsen. Akkurat som Danmark har ud-

Dette er statsministrenes
vision om et Norden år 2013.

Under FNs klimatopmøde i New York sidst
i september sås overalt denne plakat –
skabt af Per Arnaldi, som også står bag
Foreningen NORDENS jubilæumsplakat.
Bemærk variationen i de to tekstlinjer.



peget en særlig udsending for klima
og energi.

Helt så langt gik statsministrene dog
ikke, da de mødtes i Reykjavik, men
det var først og fremmest bæredyg-
tighed og bekymring for klimaforan-
dringernes konsekvenser, der danne-
de omdrejningspunkt for samtalerne
på de nordiske statsministres møde i
Reykjavik d. 20. august.

I en ny vision for Nordisk Ministerråd
udtrykker statsministrene i utvety-
dige vendinger, at de ønsker, at det
nordiske samarbejde i højere grad
end tidligere bliver et effektivt instru-

Vores vision 2030 Norden skal blive verdens mest bæredygtige og integrerede region

Norden er vores hjemegn, vores verden. Havet forbinder os, skove og søer giver os læ og næring, friske vinde blæser ind over frodige enge, øer og skær. Vi har fjeld og fjorde, gletsjere og vulkaner, sorte sande og dybe dale. Over hele Norden, i byer og på landet, søger vi at leve i harmoni med naturen, og skabe bæredygtige samfund.

Men vi må gøre mere. Klimaforandringer, forurening og trusler mod biodiversiteten kalder på vores opmærksomhed, vores energi. Samtidig står den nordiske model foran voksende udfordringer, hvor demokrati, integration og inklusion er under pres.

Vi i Norden – Danmark, Finland, Island, Norge, Sverige, Færøerne, Grønland og Åland – er fast besludte på at føre an i at finde gode løsninger for fremtiden. Vi vil lytte til de unge og er enige med dem i at tiden for konkret handling på klimaets vegne er kommet.

Den gode nyhed er, at det er muligt. Vi kan ændre vores livsstil, produktion og forbrug, sikre balance mellem anvendelse og beskyttelse af naturens ressourcer på land og i hav, og dermed opnå en bæredygtig udvikling for fremtiden. Vi kan sikre demokrati, inklusion, integration og mobilitet. Dermed sender vi et tydeligt signal til omverdenen om, at en reel og positiv udvikling er mulig, og at vi vil sætte handling bag ordene.

Løsningerne findes – de er lige foran os. Bæredygtig energiproduktion og klimaneutralitet, grøn transport og investeringer, bioøkonomi og cirkulær økonomi. Der er ikke én løsning, men mange, og på mange områder samtidig. Grøn økonomi er baseret på innovation, skaber arbejdspladser og sikrer konkurrencedygtighed.

I Norden har vi vist, gang på gang, at vi er stærkere sammen. Ligestilling og velfærd er forudsætninger, der sikrer arbejde og dynamiske økonomier. Kultur og sprog understøtter vore værdier og udvikling af den fællesnordiske identitet. Uddannelse, innovation og forskning er fremtidens fundament. Mobilitet og integration sikrer, at vi kan studere, rejse, arbejde og starte virksomheder hos hinanden. Vores fredelige, demokratiske og inkluderende samfund, hvor alle borgere deltager og har ansvar og rettigheder, er stærke samfund som kan håndtere selv de største udfordringer.

Nu er tiden inde til at bruge Nordens styrke i klimaets og samfundets interesse, og give det allerhøjeste prioritet. Agenda 2030 og Paris-aftalen viser vej men vi behøver arbejde endnu mere ambitiøst og endnu hurtigere. Med vidensudvikling og erfaringsudveksling finder vi nye og innovative nordiske løsninger. Vi opnår resultater ved at engagere folk, organisationer og firmaer – os selv.

Vi i Norden har som vision at vi vil blive verdens mest bæredygtige og integrerede region frem mod år 2030. Samarbejdet i Nordisk Ministerråd skal tjene det formål.

Vi starter i dag.

For at opnå visionen vil vi særligt satse på:

Et grønt Norden – Sammen vil vi fremme en grøn omstilling af vores samfund og arbejde for kuldioxidneutralitet og en bæredygtig cirkulær og biobaseret økonomi.

Et konkurrencedygtigt Norden – Sammen vil vi fremme grøn vækst i Norden baseret på viden, innovation, mobilitet og digital integration.

Et socialt bæredygtigt Norden – Sammen vil vi fremme en inkluderende, ligestillet og sammenhængende region med fælles værdier og styrket kulturudveksling og velfærd.

Satsningen på disse tre strategiske prioriteringer strækker sig frem til 2024.

Arbejde som gennemføres inden for rammerne af Nordisk Ministerråd skal bidrage til de strategiske prioriteringer, og dermed til at opnå visionen og dens målsætninger. Alle ministerråd og institutioner skal bidrage med konkrete indsatser, og samlet sikre at vi i fællesskab opnår visionen.

En tydelig vision og strategiske prioriteringer for Nordisk Ministerråds virksomhed de kommende år indebærer endvidere en tydeligere og forenklet styring. For at skabe langsigtighed og forudsigelighed skal de strategiske prioriteringer ligge fast i fire år og styre Nordisk Ministerråds budget og aktiviteter. På den måde skal en betydelig del af Nordisk Ministerråds budget direkte støtte gennemførelsen af visionen og de strategiske prioriteringer. Der er samtidig brug for at bevare en fleksibilitet for at kunne imødekomme pludseligt opståede politiske udfordringer.

Tydelige mål for vores arbejde er vigtigt, og lige så vigtigt er det at vi følger op på resultater. For at lykkes med det er det nødvendigt, at alle dele af Nordisk Ministerråds virksomhed formulerer tydelige mål koblet til visionen. For at sikre dette vil samarbejdsministrene gennemføre en inkluderende proces med fagministerådene for at identificere de centrale mål, som vil udgøre grundlaget for tværsektorielle handlingsplaner for de strategiske prioriteringer. I handlingsplanerne skal der desuden angives hvilke sektorer som skal tage ansvar for respektive strategisk prioritering.

Visionen og de strategiske prioriteringer skal danne grundlag for øget information om og profilering af nordisk samarbejde – både hjemme og globalt.

De nordiske statsministre har det overordnede ansvar for det nordiske samarbejde. Den løbende koordinering af det nordiske regeringssamarbejde er delegeret til de nordiske samarbejdsministre (MR-SAM). Samarbejdsministrene har dermed et overordnet ansvar for at følge op på gennemførelsen af visionen og de strategiske prioriteringer.

Samarbejdsministrene vil rapportere til de nordiske regeringsledere om hvordan arbejdet med at opnå visionen og de strategiske prioriteringer skrider frem. En første rapportering vil ske efteråret 2022, og vil udgøre grundlaget for at fastlægge nye eller reviderede strategiske prioriteringer for den kommende periode.



De nordiske statsministre i Reykjavik. Fra venstre: Antti Rinne, Finland, Katrín Jakobsdóttir, Island, Erna Solberg, Norge, samt danske Mette Frederiksen og Stefan Löfven, Sverige. Foto: Sigurjón Ragnar.

ment i arbejdet for at gøre Norden til verdens mest bæredygtige og integrerede region frem mod 2030. I det hele taget satte klimaet sit præg på drøftelserne på statsministtermødet.

De udfordringer, som vores klode står overfor, og den bekymring for klimaet, som især de unge i stadig

stigende grad giver udtryk for, skal tages alvorligt, skriver statsministrene i visionen.

– De nordiske lande har mulighed for at tage det globale klimalederskab, og det er en rolle, som vi er parate til at påtage os, sagde Islands statsminister Kátrín Jakobsdóttir, som stod i spidsen for mødet.

Det nordiske samarbejde er værdibaseret, og de fælles værdier gør det nemmere for regionens beslutningstagere at blive enige om, hvad der er vigtigst.

Statsministrene lagde vægt på, at alle dele af samarbejdet bør tilpasse

sig efter de nye og tydeligere prioriteringer, så Norden kan nå sine mål om at gøre regionen grønnere, mere konkurrencedygtig og både socialt og kulturelt mere bæredygtigt forvaltet end hidtil. Forudsætningerne for dette er blandt andet fælles satsninger på innovation, uddannelse og forskning.

Statsministrene har givet den praktiske opgave med at holde øje med visionens opfyldelse videre til de nordiske samarbejdsministre, som i efteråret 2022 skal komme tilbage til statsministrene med dokumentation for, at visionen ikke bare er varm luft.

eø

Marion Pedersen konstitueret formand for Foreningen NORDEN

En minister kan ikke være formand for Foreningen NORDEN. Derfor har Mogens Jensen overladt pladsen til næstformand, Marion Pedersen.

Da Mette Frederiksen d. 27. juni dannede regering, kom Mogens Jensen – ikke overraskende – med på ministerholdet, som minister for landbrug og fødevarer samt ligestilling og nordisk samarbejde.

Mogens Jensens ministerpost, betød samtidig et øjeblikkeligt farvel til formandsposten i Foreningen NORDEN, som allerede samme dag konstituerede næstformanden, Marion Pedersen, som landsformand.

Marion Pedersen sad i Folketinget for Venstre 2005-2011. Hun var i hele denne periode medlem af Nordisk Råd og sad et par år i præsidiat og som formand for budgetgruppen. Hun var tillige formand for Folketingets Udenrigsudvalg.

Foreningens forretningsudvalg lægger op til at indkalde til ekstraordinært repræsentantskabsmøde i forbindelse med det for længst planlagte tillidsmandsmøde d. 23. november i Vejle med det ene dagsordenspunkt: Valg af ny landsformand mellem de kandidater, der måtte have meldt sig. Marion Pedersen har meddelt, at hun ikke selv stiller op til posten som ny landsformand.

Den endelige beslutning om at tillidsmandsmødet også skal være repræsentantskabsmøde tager landsstyrelsen d. 5. oktober, når nærværende blad er gået i trykken – og på vej til læserne. Hvis du vil vide mere, kan du følge med på foreningens Facebook-side eller hjemmeside: foreningen-norden.dk

Foreningen NORDEN har sendt lykønskning til Mogens Jensen og tilføjet en stor tak for hans indsats.

- Mogens har været vores krumtap i et jubilæumsår, som i den grad vil gå over i historien - både når det gælder indholdet og resultatet. Uden hans entusiasme, gode forbindelser

og ihærdighed havde vi ikke nået de højder, som vi kan være stolte over. Desuden har han arbejdet målrettet på at få klimadagsordenen højt på foreningens dagsorden – og han nåede i det hele taget at sætte kraftige og synlige spor i sin tid som landsformand, siger Marion Pedersen.

ee

Her overtager Mogens Jensen sin ministerpost fra hele to ministre: miljø- og fødevarerminister Jakob Ellemann-Jensen og minister for fiskeri, ligestilling og nordisk samarbejde, Eva Kjer Hansen. Miljøområdet blev dog ved regeringsomdannelsen skilt ud og givet til Lea Wermelin. Mogens Jensens nordiske gave til Eva Kjer Hansen er en signeret udgave af Per Arnolds jubilæumsplakat for Foreningen NORDEN. Foto: Ministeriet.





Stefan Löfven under
Nordisk Råds session i
Reykjavik i 2015.
Foto: Johannes Jansson,
norden.org

Stefan Löfven: Norden deler idealer, traditioner og historie

Bæredygtighed og klima samt transport og digitalisering. Det er de fire områder, hvor den svenske statsminister ser særlig store samarbejdsmuligheder mellem de nordiske lande i fremtiden, siger han i dette interview med Norden NU.

D. 3. oktober var det fem år siden, at Stefan Löfven satte sig i stolen som Sveriges statsminister. En post som han på ingen måde var oplagt til at besætte. Han bliver ofte betegnet som ukarismatisk og veg og den 57-årige svejser og fagforeningsmand havde da heller ikke erfaring fra hverken kommunal- eller landspolitik fra Riksdagen.

Oven i købet kom han til i en periode, hvor hans parti, Socialdemokratiet, var på en markant og smerte-

fuld nedtur. En nedtur som ganske vist ikke var værre end så mange andre europæiske socialdemokratier oplevede. Men for S i Sverige gjorde det særligt ondt, fordi partiet næsten havde haft monopol på lange regeringsperioder.

Hør bare hvad den britiske Labour-strateg, Peter Mandelson sagde, da han på en konference i 2012 gav ordet til Löfven: 'Sverige uden en S-regering er svær at forestille sig'.



Ardalan Shekarabi, minister for forbruger-
anliggender, hilser på Stefan Löfven
– mens hans søn ser på med tilpas
interesse. Foto: Anders Löwdin

stark tilhørighed mellem våra befolk-
ningar och företag. Vi är alla värd-
färdsstater som tror på ett öppet
samhälle med sociala trygghetsnät.
Vi är samtidigt innovativa och ligger
långt fram vad gäller nya lösningar
för ett mer hållbart samhälle.

Det var altså en mand med mange
odds imod sig, da Stefan Löfven
blev formand for de svenske social-
demokrater i 2012 – et par måneder
før Mandelsons bemærkning.

Men alligevel vandt han ikke kun
magten i 2014 efter Moderaternes
Fredrik Reinfeldt. Han genvandt
også regeringsmagten og statsmini-
sterposten efter september-valget i
2018 og i januar i år kunne han atter
sætte sig i stolen.

Måske netop fordi hans dyder vinder
på den lange bane. Måske netop
fordi han er så stilfærdig, venlig,
pragmatisk. En mand der kan virke
som den 'trygge, lidt triste far, der
tager ansvar', som det hedder i en
erindringsbog.

Måske sidder Löfven i dag solidt i
sadlen, fordi hans tænksomme ord-
knaphed indgyder tillid. Og måske er
børnehjælpsdrengen fortsat statsmi-
nister, fordi han på nogle helt centrale
områder har stået urokkelig fast.

Hør blot denne sætning fra hans tale
på Almedalsugen i 2014: 'Vi kommer
aldrig til at give magt til solidarite-
tens største skadevoldere', med di-
rekte henvisning til de fremmed-for-
skrækkede Sverigedemokraterne.

Eller: 'Sverige skal være et femini-
stisk forbillede i verden! Mennesker
skal behandles som mennesker'.

På det seneste har Löfven vist sig
som en større fortaler for nordisk
samarbejde end tidligere, bl.a. i for-
bindelse med de nordiske statsmini-
stres klima-forsikringer i Reykjavik i
august.

For at få uddybet disse nye nordi-
ske signaler har vi stillet Löfven en
række spørgsmål.

*Hvordan vil du karakterisere os i
Norden? Hvad er de vigtigste fælles
værdier set med dine øjne?*

- Norden delar ideal, traditioner och
gemensam historia. Det finns en

*Man siger, at de nordiske lande er
verdensmestre i så meget – herun-
der i at have tillid til hinanden. Kan
du genkende det?*

- Det stämmer till vis del. Vi har en
stor tillit till varandra i de nordiska
länderna. Det möjliggör ett samar-
bete som präglas av tillit och där-
med möjligheter.

- Vi har lyckats hitta frågor att sam-
arbeta kring där vi alla ligger långt
fram, jag tänker främst på den gröna
omställningen, klimat och frågor
kopplade till innovation och digita-
lisering. Där ligger vi alla långt fram
i utvecklingen och kan därmed få
viktiga kunskapsutbyten.

*Når vi er så godt stillede i Norden,
har vi så en forpligtelse til at dele ud
af vores rigdom i form af de værdier,
som er grundlaget for vores positi-
on?*

- Vi är alla länder med en stark
förakrad demokrati och rättsstat.

De nordiske statsministre besøger den daværende amerikanske udenrigsminister John Kerry i foråret 2016. Den finske præsident, Sauli Niinistö, Norges statsminister Erna Solberg, Stefan Löfven, danske Lars Løkke Rasmussen og den islandske statsminister Sigurður Ingi Jóhannsson. .Foto: U.S. Department of State.

Vi tror alla på alla människors lika rätt och värde – på jämställdhet och jämlikhet. Vi har ett nära samarbete inom flera internationella organisationer och FN i frågor kopplade till mänskliga rättigheter och demokratifrågor.

Kan vores værdier bruges internationalt? Eller skal vi passe på med at pådutte andre vores værdier og samfundsmodel?

- Vi samarbetar ofta för att internationellt driva på frågor kopplade till mänskliga rättigheter och demokratifrågor. Men även frågor kopplade till schyssta villkor, vilket bidrar till trygga människor vilket också gynnar samhället i stort. Det är frågor som ofta är nära förknippade med de nordiska länderna. Vi kommer att fortsätta driva på för den typen av frågor.

Du har rejst meget – også i din tid som formand for svensk Metall. Hvordan oplever du Norden, når du er ude? Jeg mener; hvordan opfatter omverdenen Norden?

Jag upplever att det finns en stor respekt för Norden. Vi är tillförlitliga och kan ofta betraktas som en "honest broker". Det tycker jag är bra. Vi står för goda värderingar, jämstäl-



ldhet, schyssta villkor på arbetsplatser och stabila statliga finanser. Det är en bra grogrund för tillväxt och höga levandsstandarder.

Hvordan oplever du, at udviklingen har været i det nordiske samarbejde i de 5-7 år, hvor du har fulgt med fra første række?

- Jag värderar det nordiska samarbetet högt. Vi ses i det nordiska formatet två gånger per år, däremellan finns det tillfällen då vi ses bilateralt, och för oss tre som är EU-medlem-

mar ses vi även vid de Europeiska rådets möten.

- Jag är glad att vi fortsätter att utveckla det nordiska samarbetet. Det finns frågor där vi i Norden får stor utväxling på att samarbeta mer – det gäller främst hållbarhets- och klimatfrågor, digitalisering och transportfrågor. Jag är mycket glad över att vi enasts om en ny Vision för arbetet fram till 2030, det ger oss en tydlig riktning och fokus för vårt arbete, siger Stefan Löfven.

eø

Stefan Löfven

Stefan Löfven, f. 21.7.1957, svensk politiker og fagforeningsmand, fra 2014 statsminister. Stefan Löfven, der har arbejdet som svejser, blev i 1995 tilknyttet Metalindustriarbejderforbundet, nuværende IF Metall, og i 2005 blev han valgt til formand for forbundet. I 2012 blev han partileder for Socialdemokraterne, i 2014 statsminister – en post han genvandt i januar 2019 efter 131 dages regeringsforhandling.

ALDRIG

har det givet større mening, at de nordiske lande slår kræfterne sammen

Af Christian Jensen, chefredaktør for dagbladet Politiken

Det gør ondt helt ind i den næste generation at studere før-efter-billederne af den afsmeltede islandske gletsjer Okjökull.

Engang dækkede gletsjerens ismasser et areal på 15 kvadratkilometer. I dag fylder den én. Engang var den 50 meter dyb. I dag stikker den 15 meter ned. Engang var den aktiv. I dag er den som den første gletsjer i verden erklæret som 'død is' som følge af den globale opvarmning.

Den gølge, grå, afisede, islandske undergrund står tilbage som et åbent arvæv, der blotlægger den skade og ødelæggelse, klimaforandringerne forvolder mod vores klode.

Afsmeltningen af Okjökull bør tjene som et rungende nødråb til de nordiske statsministre, når de mødes i Island til møde i Nordisk Ministerråd for at vedtage en ny klimavision.

Med billederne af den døde gletsjer i baghovedet bør det stå tindrende



Hvorfor ikke gøre Norden til en fælles slagkraftig klimablok i de internationale organisationer, vi er medlemmer af – især EU og FN, spørger Christian Jensen. Foto: Thomas Borberg

klart for statsministrene, at det ikke tid til flere politiske hensigtserklæringer. Det er ikke tid til flere slag på glasset og velmenende ord.

Det er tid til konkret politisk handling. Og aldrig har det givet større mening, at netop de nordiske lande

slår kræfterne sammen. Med vores geografiske placering højt mod nord er vi forbundet ved skæbnen, når den globale opvarmning for alvor sætter ind.

Vi kan hver især gøre noget, men som samlet Norden kan vi flytte så meget mere. Både i forhold til at påvirke den globale klimadagsorden og ved at gøre os til foregangsregion i den grønne omstilling.

Det kræver dog, at de nordiske statsministre kan mønstre politisk mod. Den danske regering har allerede vedtaget et ambitiøst mål om 70 pct. reduktion af CO₂ i 2030. Hvorfor ikke gøre det til et fællesnordisk mål? Hvorfor ikke samarbejde om at styrke den offentlige trafik på tværs af landegrænserne i en mere klimavenlig retning? Hvorfor ikke gøre Norden til en fælles slagkraftig klimablok i de internationale organisationer, vi er medlemmer af – især EU og FN?

Det vil ikke alene gøre Norden til et grønt forbillede, det vil kunne skabe reel politisk forandring. Forud for mødet bør de



Om 200 år vil den sidste af Islands 400 gletsjere være forsvundet på grund af den menneskeskabte globale opvarmning. Den første der forsvandt er Okjökull, som Christian Jensen omtaler. Det øverste foto viser gletsjeren i 1986, det nederste er fra i sommer. Foto: Nasa Earth Observatory Handout

nordiske statsministre kaste et blik på billederne af den afsmeltede Okjökull-gletsjer og tænke over den kendsgerning, at alle islandske gletsjere ifølge forskere vil være døde om 100-200 år, hvis den globale opvarmning fortsætter.

Denne triste udsigt fik søndag en række islandske kunstnere til at offentliggøre en plakette med en gravskrift over den døde gletsjer.

'Dette monument er for at anerkende, at vi ved, hvad der sker, og hvad der skal gøres. Kun du vil vide, om vi fik det gjort, lød budskabet.

På mødet skal de nordiske statsministre finde ud af, hvilken konklusion vores efterkommere kommer til at drage, når de om 100-200 år besøger de islandske gletsjere. Hvis det altså stadig er muligt til den tid.

Christian Jensen er chefredaktør for Politiken, hvori dette indlæg har været bragt som leder.



Gymnasium skaber unikke nordiske netværk

Gribskov Gymnasium er gået sammen med gymnasier i Grønland og på Færøerne om at give de første 30 unge en ny nordisk studieretning. Vi besøger klassen, som begynder studiet i Helsingør, men snart skal videre til de andre lande.

Af Camilla Nissen, Frederiksborg Amts Avis

Dannebrog vajer over de nye kollegieboliger ved Gribskov Gymnasium, der nu er blevet indtaget af 30 unge mennesker fra Island, Grønland, Færøerne og Danmark. For nylig landede de til en ny hverdag på gymnasiet, der det næste år skal danne ramme om den helt nye nordatlantiske gymnasieklasse (NGK), der skal munde ud i en studentereksamen. Efter opholdet i Gribskov skal de et semester til Færøerne, et semester til Island og et år til Grønland. Det er blandt andet en lyst til at blive klogere på de andre lande, der har fået de unge til at forlade deres trygge hjemlige rammer.

For John Møller fra Nuuk i Grønland er det særligt naturen, der har interesse.

- Jeg vil gerne opleve den islandske og færøske natur. Jeg har boet i Danmark, i Ålborg, fra jeg var fem

til ti år, men jeg har ikke været i de andre lande. Jeg vil gerne være havbiolog og læse på Københavns Universitet, og en lærer sagde, at NGK kunne være interessant, siger John Møller, der er 16 år.

Også 15-årige Brønlund Lund fra Narsaq i Grønland har et ønske om at se og opleve de fire nordatlantiske lande - og lære dem bedre at kende.

16-årige Annika Embla Ingvadóttir fra Reykjavik i Island har set frem til at rejse og møde nye mennesker.

- Det er noget helt nyt. Det lyder sjovt at skulle ud at rejse og møde helt nye mennesker. Og så er jeg født i Danmark og har altid savnet landet, siger hun.

For 18-årige Caroline Villumsen fra Værløse har især Grønland en særlig plads.

- Min bedstefar var geolog og professor i Grønland, så Grønland har fyldt meget, og jeg har rejst der med min bedstefar. Jeg har været i alle landene og glæder mig til at opleve dem igen, siger hun og fortæller, at klassen blandt andet vil få arktisk teknologi på c-niveau.

- Det kan man ikke få på andre studieretninger, fordi man kun kan læse det i Grønland, siger hun.

Drevet af nysgerrighed

En af to lokale elever på den særlige linje er også drevet af nysgerrighed.

- Jeg har aldrig været i de lande og er nysgerrig for at se, hvordan det er deroppe, siger Maria Bruun Larsen fra Ramløse.

De unge skal som nævnt bo i nyopførte kollegieboliger, kaldet Studiebyen, der er bygget op af flytbare moduler af firmaet Arkitekturministeriet. Her har de unge hver især fået 18 kvadratmeter, fuldt møbleret med spisebord, seng, badeværelse og lille køkken. Og de unge er allerede kommet godt på plads, viser en lille rundtur hos Annika, Brønlund og John. Annika har for eksempel fået nips på reolen og frokosten findes frem fra køleskabet.

Men tanken om, at man i en meget ung alder nu skal stå på egne ben, fylder da også lidt.

- Det er mærkeligt, når man har boet hos sine forældre og så flytter hertil helt alene og skal klare sig selv. Men det er også fedt at være selvstændig i stedet for at mor og far skal klare det hele. Det gør en psykisk stærk, siger John Møller.

- Og vi passer på hinanden og hjælper hinanden, siger Annika Embla Ingvadóttir.



Fem af de 30 elever, der fra i mandags har været en del af en ny nordatlantisk linje på Gribskov Gymnasium. Fra venstre er det Brønlund Lund, Maria Bruun Larsen, Annika Embla Ingvadóttir, Caroline Villumsen og John Møller. Foto: Camilla Nissen, Frederiksborg Amts Avis.

skal planlægges forskellige aktiviteter, siger Hanne Jakobsen, der understreger, at det er rigtig sjovt at have med en helt ny studieretning at gøre.

- Jeg er imponeret over de unge mennesker. Der er noget gods i dem, siger hun.

har derudover tysk og fransk, mens de øvrige elever har undervisning i deres modersmål. Resten af undervisningen foregår nemlig på dansk.

Målet med den nye studieretning er blandt andet at give eleverne et unikt nordisk netværk og viden om nordatlantiske forhold.

Sociale planer

De unge har da også ambitioner for det sociale samvær, og der er allerede planer om filmaften, svømmehalstur og udflugt til Hillerød og København. Det er vigtigt, for eleverne skal jo også have noget at lave om aftenen, hvilket er en ny situation for gymnasiet, lyder det fra en af to NGK-vejledere, Hanne Jakobsen.

- Det er nyt, at de også er her om aftenen. Der er blandt andet planer om at de skal præsenteres for Helsing Ungdomshus, og at der

De første dage er blandt andet gået med velkomst af rektor Kristoffer Høy Sidenius og bestyrelsesformand Carl-Jørgen Bindslev, indkøb, fælles madlavning og aftensmad, rundvisning og almindelig undervisning. De har også været en tur på folkeregisteret og melde ny adresse. Derudover skal fredagen bruges på teambuilding.

Nordisk netværk

På NGK undervises alle elever i blandt andet bioteknologi og arkitektonisk teknologi. De danske elever

Nordatlantisk gymnasieklasse er et resultat af et helt nyt samarbejde mellem fire gymnasier: Gribskov Gymnasium, GUX Sisimiut i Grønland (der er initiativtager til Nordatlantisk gymnasieklasse), Miðnám á Kambsdali på Færøerne og Verzlunarskóli Íslands i Island. De 30 elever fordeler sig på to færing, otte islændinge, fem danskere og 15 grønlandske elever.

Camilla Nissen er journalist på Frederiksborg Amts Avis, hvor denne artikel tidligere har været bragt.

Nordisk sangtradition løftet til nye højder

Med Syng Norden Sammen lykkedes det at skabe Nordens største fællessang.

Kernen i Syng Norden Sammen d. 7. september var en storslået live-transmitteret kor- og fællessangskoncert fra Musikhuset i Aarhus, hvor anerkendte kor fra hele Norden sang for.

Det er både set og hørt før.

Det enestående var, at hele koncerten blev live-streamet og transmitteret ud til kulturhuse, biografer og kirker over hele Norden, hvor tusinder mødte op sang med på Nordens største fællessang.

Dertil kom, at korkoncert-begrebet blev gennemført på en helt ny måde. Projektleder i Aarhus Festuge, Cæcilie Uhre Karlsson, fortæller:

- Vi ville gentænke korkoncerten som genre ved at opføre en samlet og helstøbt forestilling uden snak, men med stor vægt på video- og lysdesign. Vi havde 11 kor med i alt 280 korsangere på scenen sammen og på skift. TV 2/Østjylland sendte live fra tre kameraer med professionel lyd – og resten af Norden kunne jo følge med via nettet.

Indtil nytår kan koncerten – eller dele af den ses på tv2oj.dk. Blot søg på Syng Norden Sammen.

Aarhus Festuge og Foreningen NORDEN samarbejdede om koncerten i anledning af foreningens 100-års fødselsdag. Udover korsang på allerhøjeste niveau var der i løbet af koncerten flere fællessange, der lød samtidigt på tværs af de nordiske landegrænser. Fællessangene var 'Til ungdommen (Kringsatt av fiender)', 'Vem kan segla förutan vind' og 'I skovens dybe stille ro'.

Syng Norden Sammen var en hyldest til Norden og nordiske værdier som fællesskab, solidaritet og omtanke for andre og den natur, vi alle er en del af. Med nordisk musik og gennemført lys- og videodesign, tematiserede de skiftende årstider og nordboernes evne til at favne og værdsætte både lys og mørke.

De medvirkende var: Vocal Line (DK), EVE (DK), Syng Selected (DK), Aarhus Pigekor (DK), Norges Ungdoms-



Aarhus

Alle koncertens kor og publikum synger sammen de tre nordiske fælles-sange, mens Jens Johansen dirigerer. Samtidig synges med rundt om i Danmark og Norden. Foto: Martin Dam Kristensen, Aarhus Festuge.

kor (NO), Sveriges Ungdomskor (S), Musta Lammas (FI), Húsakórið (FO), Staka (IS) og Aavaat (GL), Koret Dopplers (DK/FO).

Koncerten var støttet af Nordisk Kulturfond, Augustinus Fonden, Nordisk Kulturkontakt og Salling Fondene.

Generalsekretær i Foreningen NORDEN, Peter Jon Larsen har arbejdet med Syng Norden Sammen i mere end et år.

- Visionen var netop at synge Norden sammen og på den måde manifestere det nordiske samarbejde og Foreningerne Nordens 100 års jubilæum. Alene i Danmark var der mindst 25 arrangementer med omkring 10.000 deltagere. Det synes jeg var en passende kulmination på et jubilæumsår, hvor foreningen samlet set viste styrke og engagement på niveau med de tider, hvor man virkelig kunne trække folk af huse. Jeg imponeres ofte over vores lokale engagement, men her i jubilæumsåret har det vist sig, at vi indeholder fornyede kræfter, som lover godt for de kommende års udvikling, siger generalsekretæren.

De sang Norden sammen – i Danmark:

Skjern-Tarm-Videbæk • Allerød • Aalestrup, Vesthimmerland • Thisted • Odense • Egedal • Frederikssund • Svendborg-Langeland • Aalborg og omegn • Nyborg • Næstved • Fredensborg • Holstebro • Præstø • Kerteminde Munkebo • Møn-Vordingborg • Allerød • Nykøbing Falster • Viborg • Roskilde • Aarhus. I Aarhus var der arrangementer flere steder.

Vi har været i Aarhus, Holstebro, Thisted, Odense og Roskilde for at se, hvordan de sang Norden sammen. Se de følgende sider.



Det rytmske kor Musta Lammas fra Finland synger 'Levoton Tyttö'.
Foto: Martin Dam Kristensen, Aarhus Festuge.



Norges Ungdomskor fremfører 'Ved Rondane'. Dirigent Eirik Sørberg.
Foto: Martin Dam Kristensen, Aarhus Festuge.

Odense

150 sang Norden sammen i Odense

Odense Koncerthus var rammen, da Foreningen NORDENs Odenseafdeling fyldte lørdag aften d. 7. september med musikalsk indhold.

Forfatteren til Foreningen NORDENs danske jubilæumshistorie, tidligere stadsarkivar Jørgen Thomsen causerede om sangens betydning for nordisk samhørighed, og derefter kom aftenens andet kor, Fynsk Cantilena, på scenen. Koret indledte med Birger Sjöbergs velkendte vise, 'Den första gång jag såg dig, det var en sommardag' og sang bl.a. også Mads Hansens tekst 'Den vildeste' til Carl Nielsens melodi.

Efter korsangen bød arrangementet på fløjtespil af høj klasse af de to unge, lokale talenter, Rosa Bundsgaard og Kim Mai Tich Nguyen Thorsen, som blandt andet optrådte med en sats fra Kuhlaus 'Duo Brillante' – fortidens musik, men så afgjort af nogle af fremtidens musikere.

Inden der blev stillet om til den fællesnordiske transmission fra Aarhus orienterede foreningens formand, Svend Tychsen, om de forskellige aktiviteter, som lokalforeningen arbejder med i jubilæumsåret – herunder om nordisk flagning på Odense Rådhus og muligheden for

at skabe en Nordens Plads i byen.

Alt i alt var der 150 deltagere i arrangementet, halvdelen korsangere. Og med den direkte forbindelse til begivenheden i Musikhuset i Aarhus kunne man også i Odense synge med på 'Kring-satt av fiender', 'Vem kan se-gla förutan vind' og 'I skovens dybe, stille ro'. Så var der virkelig budt på nordisk alsang – og en bekræftelse på, at det nordiske stadig i høj grad forener – i 100-året for dannelsen af Foreningen NORDEN.



Den mangeårige leder af H.C. Andersen Paraden, skuespilleren Torben Iversen, Odense, var konferencier i Odense Koncerthus og indledte aftenen med at læse den islandske forfatter, Einar Már Guðmundssons lykønskingsprolog til Foreningen NORDEN. Bag ham ses det første af de to lokale kor på scenen, Odensekoret, som er ved at gøre klar til Bent Fabricius-Bjerre og Eddie Skollers 'Norwegian Sunset' og Erik Sommer og Iben Krogsdals 'Ved aftentid, når byen falmer'. Foto: Susanne Voss.

Roskilde

Nordisk på Roskilde Festival Højskole

Conny E. Petersen, formand for Roskilde-Lejre-afdelingen i Foreningen NORDEN beretter:

Den første kontakt blev taget i december 2018 inden Roskilde Festival Højskole stod færdig, men den var næsten færdig - skulle åbne for elever i januar 2019.

Heldigvis var lederen Jesper Øland og musiklæreren Morten Grimstrup klar til et samarbejde om det, der dengang hed 1.000.000 synger.

Der har været holdt nogle møder med Morten Grimstrup i løbet af året og flere kor har været kontaktet. I forbindelse med korene var der den udfordring, at de skulle begynde deres repertoire for den nye sæson i september, så der var ikke tilslutning fra dem, men heldigvis dukkede 55 personer op til det fine arrangement - heriblandt også nogle få, der synger i kor, så lidt kom der ud af, at vi havde kontaktet dem.

Hvilken oplevelse at komme til Musicon den aften. På arrangementstavlen ved indgangen til Musicon blev man modtaget med en omtale af 'Syng Norden Sammen', - så følte man sig rigtig velkommen og håber at de, der deltog i det andet store arrangement SMACK-Festivalen i det mindste har bemærket at der eksisterer en Forening NORDEN.

Arrangementet blev indledt med en kort tale af næstformand Jørgen Søndergaard og dernæst Morten Grimstrup fra Roskilde Festival Høj-



Glimt fra koncerten på den nye Roskilde Festival Højskole. Foto: Conny E. Petersen.

skole. Sidstnævnte anbefalede at man gik rundt inden for i hele huset, hvor der var den smukkeste lyd - dog kunne koreografien ikke følges, men en rigtig stor lydoplevelse.

Efter indledningen blev vi alle guidet gennem sangene, der var fælles for alle i hele Norden på samme tid; 'Kingsatt av fiender',

Vem kan segla förutan vind' og 'I skovens dybe stille ro' ved Olivia Axelson fra Roskilde Musikskole, så vi var klar til at se kor-koncerten på stort TV og synge med på fællessangene ved slutningen af kor-koncerten fra Aarhus. Det var en dejlig og nærmest rørende oplevelse, da vi alle vidste at venner i hele Norden sang med samtidig.

Holstebro

Holstebro samlede hele 300 til storsang

Med 150 korsangere og 150 øvrige deltagere kunne Foreningen NORDEN i Holstebro godt være sig selv bekendt d. 7. september. Formanden Lissi Madsen siger: Det var meget tilfredsstillende – også at foreningens medlemmer mødte så talstærkt op sammen med hele otte kor fra Midt- og Vestjylland. Der sker jo så meget andet sådan en lørdag aften. Måske trak vores tapas-buffet også!



Foto: Lissi Madsen.

Thisted

Teutonerkoret sang for i Thisted

I Thisted havde Foreningen NORDEN inviteret Teutonerkoret under ledelse af Annette Boch Pedersen til at lede aftenens sang

og fællessang, samtidig med at man til den store fællessang fulgte dirigent og kor fra Aarhus via en streaming på nettet. Et

halvt hundrede havde taget imod invitationen til at deltage i dette arrangement.



Foto: Lissi Madsen.

Norden er Danmarks største marked

Danmark eksporterer mere end dobbelt så meget til de 27 millioner mennesker, der bor i Norden, end vi gør til de 4 milliarder, der bor i Asien. Og tallet vokser i de kommende år. Her får vi forklaringen.

Ved VM i fodbold i 2018 var Danmark med og klarede sig flot. Norge var ikke kvalificeret, men alligevel repræsenteret ved Åge Hareide, der er landstræner for det danske landshold. Derfor lavede Danmarks Ambassade en kampagne for at Norge skulle heppe på Danmark. Kampagnen hedder 'Norge trener Danmark'. I den forbindelse har Åge Hareide et par gange besøgt Danmarks residens i Oslo – her sammen med ambassadør Jarl Frijs-Madsen.



Af Jarl Frijs-Madsen, Danmarks ambassadør i Norge

For os der beskæftiger os med internationaliseringen af dansk erhvervsliv har det længe været en udfordring, at Danmark var så afhængig af de europæiske markeder - ca. 75 pct. af vores eksport - mens man kunne se, at væksten var langt højere snart sagt alle andre steder.

Det europæiske kontinent blev fra 2008 og mange år frem betragtet som en aldrende og synkende skude. En krisepåvirket økonomi mens det tordnede derud af i BRIK-landene og USA. Der er stadig fuld tryk på amerikansk og indisk økonomi, og det går også godt i Kina.

Derfor skal dansk erhvervsliv fortsætte med at udnytte mulighederne på disse og alle andre interessante



Vi eksporterer mere end dobbelt så meget til de 27 millioner mennesker, der bor i Norden, end vi gør til de 4 milliarder, der bor i Asien.

store markeder. Men samtidig skal man være opmærksom på, hvad der foregår i nabolaget. Og der foregår meget.

Ser vi på hele Europa er det - på trods af Brexit og andre usikkerhedsmomenter - kommet stærkt igen siden finanskrisen.

Og zoomer vi ind på Norden, bliver det endnu mere interessant. For her finder man en af verdens mest integrerede regioner og det suverænt største marked for dansk eksport. En eksport på ca. 220 mia. DKK om året. Vi eksporterer mere end dobbelt så meget til de 27 mio. mennesker der bor i Norden, end vi gør til de 4 mia. der bor i Asien.

Der er adskillige *drivere* for, at Norden er blevet en af verdens – hvis

ikke *den* mest integrerede region. Men de vigtigste er det arbejde der sker i Nordisk Ministerråd og EU. Alle landene er en del af EUs indre marked – Norge og Island gennem den såkaldte EØS-aftale.

Men integrationen bliver også drevet af infrastruktur som broer og veje, et tæt sammenhængende energimarked og hyppige flyafgange. Dertil kommer, at vi inspirerer hinanden til en løbende forbedring af vores i forvejen velfungerende velfærdsstater. De velfærdsstater som magasinet 'The Economist' for nogle år siden betegnede som 'The Nordic model'. For vores økonomiske model har vist sig at være den mest robuste i et årti med store kriser, og hvor uligheden har været stærkt stigen i USA, Storbritannien, Kina og mange andre lande. En ulighed der både er dårlig for økonomien, men

som også giver sig udslag i f.eks. antiglobalisering og antiteknologiske strømninger.

Den velfungerende nordiske samfundsmodel er en væsentlig del af forklaringen på, at når Danmark mister pladsen som verdens lykkeligste land, så går den altid til et af de andre nordiske lande. Først Norge og nu Finland. Lykkeindikatoren ville være dum at undervurdere. Det er en central indikator på et samfund som helhed.

Den tætte integration, de mange fælles regler, fri bevægelighed og god infrastruktur er medvirkende årsager til, at det for danske virksomheder er så nemt at komme ind på de nordiske markeder. Man har i mange år sågar betegnet dem som 'de udvidede hjemmemarkeder'. Men det er en sandhed med modifikationer, for der er forskelle, og der eksisterer fortsat grænsehindre. Sidstnævnte arbejder Nordisk Ministerråd intenst på at identificere og nedbryde. De har lavet en såkaldt 'grænsehindingsdatabase' hvor der er søgemuligheder på kryds og tværs og det anføres også om området er løst eller uløst. Et eksempel på en grænsehindring er at gebyrer for bankoverførsler er langt højere mellem de nordiske lande end de er internt i landene. I en fuldt integreret region skal dette laves om.

Norge, Sverige, Finland, Island og Danmark har i de seneste 10-12 år været igennem hver vores dybe kriser, som er udsprunget af forskellige ting. I Danmark var det som i USA boligboblen og finanskrisen, som



Jarl Frijs-Madsen er flasket op med Norden og skrev afhandling om økonomisk integration i Norden på Københavns Universitet.

Vi er allerede den mest integrerede region

Ambassadøren om at bo i Norge og om Foreningen NORDEN.

Hvordan er det som dansker at sidde i Norge og betragte Norden? Hvilke tanker gør du dig om landenes forskelligheder og ensartethed samt samarbejde og samarbejdsmuligheder?

- Først og fremmest er det helt fantastisk at bo og arbejde i Norge. Landet er smukt, nordmændene er sympatiske og samarbejdsmulighederne næsten uendelig store. Der er store forskelle mellem de nordiske lande, men der er mere, som forener os, og jeg tænker, at vi skal blive endnu bedre til at arbejde sammen på de mange områder, vi er enige om. Men vi skal også glæde os over alt det, vi er lykkedes med. Vi er jo allerede verdens mest integrerede region.

Foreningerne Norden fylder 100 år i år. Også den norske. Hvad siger Foreningen NORDEN dig?

Min far meldte sig ind i Foreningen NORDEN, da han var helt ung og jeg selv skrev om økonomisk integration af Norden i min afhandling på Københavns Universitet. Foreningen Norden i Norge er utrolig aktiv og dygtig. Der går sjældent en uge hvor jeg ikke har kontakt med en eller flere fra foreningen. Det var festligt at være med i Nasjonalteatret til fejringen af 100-året. Jeg gratulerer Foreningen NORDEN med de 100 år og takker for det flotte arbejde, foreningen gør.

bragte os i knæ i mange år. I Norge var det olieprisfaldet i 2014, som udløste krisen.

Men alle landene er kommet stærkt igen. For i Norden er både politikere og virksomheder dygtige og hurtige til at træffe de vigtige beslutninger, foretage omstillinger og få båden på ret kurs igen. Væksten i de nordiske økonomier for de kommende år ligger som i Eurozonen på omkring 2 pct. Og det er højt, for det sker fra et højt udgangspunkt.

De danske ambassader i Norden og Baltikum arbejder tæt sammen i en fælles organisatorisk struktur – som vi kalder TC Nordic Baltic. Målet er at skabe den bedste service for dansk erhvervsliv med henblik på at udnytte de store markedsmuligheder i Norden. Det sker blandt andet ved sektorspecialisering, fælles teamstruktur og såkaldt *public affairs*, hvor vi åbner døre til myndighederne i de nordiske lande på vegne af dansk erhvervsliv.

Vi forventer at eksporten af varer og tjenester til de nordiske og baltiske lande, som i dag ligger på 236 mia. DKK, i 2020 vil vokse næsten 250 mia. DKK. Det svarer til syv gange Legos omsætning i 2017. Mulighederne for at få del - eller endnu større del - i dette enorme marked ligger åbent. Ikke bare for Lego, men for alle danske virksomheder.

Kommentaren har tidligere blevet bragt i Berlingske Tidende. Denne version er opdateret på enkelte områder.

Viden om Norden - får du fra nordiske krimier

Hvis du vil vide noget om Norden, skal du læse nordiske kriminalromaner. Sådan lyder det med stor sikkerhed fra Bo Tao Michaëlis, anmelder af kriminalromaner for Politiken. Her begrundet han påstanden. Sidst i oktober optræder han i anledning af Foreningen NORDENS 100-års jubilæum.

Vi møder Michaëlis for at finde ud af, hvorfor så mange er så vilde med at læse og skrive om mord i Norden? Og hvad der er baggrunden for den nordiske krimis store succes? Hvad er dens særlige kendetegn – og, ikke mindst – hvad siger de nordiske krimier om de nordiske samfund?

For Bo Tao Michaëlis, 71, begynder alt med det svenske forfatterpar Maj Sjöwall og Per Wahlöö i tiåret fra midten af 60'erne.

- Sjöwall og Wahlöö finder simpelthen de enestående karakteristika, som stadig – 50 år senere – kendetegner den nordiske krimi. De integrerer en meget stærk kritik

Bo Tao Michaëlis er en del af efterårets NordLit program, hvor Tårnby Bibliotekerne og Kastrupgårdssamlingen sætter fokus på Norden i kultur, litteratur og sprog i anledning af Foreningen NORDENS 100-års jubilæum. D. 24. oktober beretter han om *Nordic Noir* på hovedbiblioteket. Bo Tao Michaëlis, har været litteratur- og kulturanmelder ved dagbladet Politiken siden 1990. . Foto: Esben Ørberg.

af det svenske folkehjem, altså det socialdemokratiske svenske velfærdssamfund, som – til en vis grad – anså kriminalitet for at være samfundsskabt. Dette dogme gjorde Sjöwall og Wahlöö op med. Jeg betragter alle de senere krimiforfattere i Norden som litterære efterkommere af Sjöwall og Wahlöö.

Skarpe til at finde samfundets revner

- Sjöwall og Wahlöö var ikke imod dette samfund, som de vel endda anså for at være det bedst opnåelige. Men de stillede konstant kritiske spørgsmål og var eminente til at se, når samfundet svigtede. De betragtede deres krimier som redskaber til at påpege manglerne ved folkehjemmet.



- Et af kritikpunkterne var den voldsomme centralisering, som de nordiske velfærdssamfund var udsat for i 60'erne og 70'erne, eksempelvis inden for politiet. I det hele taget var svensk politi udsat for hård kritik i parrets krimier – med god grund. Romanen 'Manden på taget' er ét langt opgør med politivolden. Dertil kommer, at der aldrig var blevet rensset op i politiet, militæret eller for den sags skyld det svenske kongehus efter krigen. Facistiske og racistiske idéer trivedes i brede kredse, lyder det fra Michaëlis, som selv mødte Sjöwall og Wahlöö flere gange, da de i nogle år boede på Christianshavn.

- Jeg husker især en aften, hvor vi var samlede i en bogcafé og Maj blev kaldt til telefonen. Efter lang tid



Sjöwall og Wahlöö-bøgerne er oversat til 30 sprog. Her er alle bind i serien 'Roman om en forbrydelse' – på engelsk.



Og her er to af romanerne på hhv
spansk og tysk – 'Manden på balkonen'
og 'Manden der gik op i røg'.

kom hun bleg tilbage og fortalte, at Olof Palme var blevet dræbt. Det kom som et chok for os alle, men ikke mindst for hende, som sammen med Per Wahlöö allerede elleve år før havde henrettet Olof Palme i deres sidste og tiende bind om Martin Beck og co., 'Terroristerne'. Men reelt havde Palme været den gennemgående skurk i parrets romancyklus om det socialdemokratiske Sverige som én stor forbrydelse, siger Bo Tao Michaëlis, som har været litteratur- og kulturanmelder ved dagbladet Politiken fra 1990.

Hvad karakteriserer den nordiske krimi i dag – bortset fra arven fra Sjöwall og Wahlöö?

- Jamen, deres arv gennemsyrrer fortsat dagens tendenser! En af tendenserne er, at der aldrig er brug for selvtægt. Selvtægt er unævelig i Norden. Voldsanvendelse finder nok sted i USA, men ikke hos os! Ikke før Stieg Larsson og senest figuren Sarah Lund, som skyder morderen i Forbrydelsen.

- Det er også vigtigt for den nordiske krimi at få sat problemer til debat. Derfor er de fleste krimier også holdt i en realistisk, nærmest journalistisk tone.

Nu kan også børn mishandles i krimierne

- I mange år var det tabu, at også børn kunne dø, dræbes og misbruges. Det har især kvindelige nordiske forfattere, især norske Unni Lindell, gjort op med – og svenske Stieg Larsson, som lader Lisbeth Salander brænde sin egen far, da hun var lille pige.

- Den nordiske krimi har også medvirket til at nedbryde de stereotype opfattelser af mænd og kvinder ved at skildre arbejdslivet på politistationen. Her oplever vi kvinder, der kan og vil selv.

- I det hele taget fylder samfundsmæssige forandringer ofte meget i den nordiske krimi. Vi må huske, at krimien er opstået i en protestantisk kristendom, hvor beskeden levevis var et adelsmærke. Men så kom de moderne tider og ødelagde alt. I Norge spolerede olien den trygge levevis og førte alkohol, narko, hustruvold, selvmord, incest og pædofili med sig. I den tendens står ikke bare den norske krimi centralt, men også den islandske, som også var præget af et land under enorme forandringer og med ufattelige rigdomme, som er svære at håndtere.

Hvilken betydning har vores klima?

- Det er nok rigtigt, at vi har en særlig melankolsk tone i Norden, som stammer fra vores mørke, kulde, regn og blæst.

Slanger i det nordiske paradys

- Men jeg tror nu også at melankolien i krimien handler om den kritik af velfærdssamfundet, som jeg omtalte før. Krimierne indeholder mange nødråb om, at der er slanger i det nordiske velfærdsparadis. Når vi nu har gjort alt for at bygge idealsamfundet op, og det så alligevel ikke er så ideelt, ja, så må der da melde sig en mørk, melankolsk tilstand. Lisbeth Salander er jo også et produkt af et nordisk velfærdssamfund, som svigter, selvom ideen er god nok.

Hvad med plottet? Ligger der her noget karakteristisk i den nordiske krimi?

- Bestemt. Jeg kalder den nordiske krimi for intrigant spændende. Det indebærer, at forfatteren har opfundet en intrige, en konspiration, der bliver lavet numre med os som læsere. Intrigemagere sætter folk op mod hinanden. Spændingen ligger derfor langt mere i nogle indbyrdes menneskelige forhold end i en udvikling frem mod eller efter et mord. Der er således ofte tale om folk, der bekæmper hinanden, som i Jesper Steins nyere nordiske krimier; hvem kontrollerer PET, hvem holder øje med SÄPO? Og hermed er der bragt endnu en nordisk værdi i spil, nemlig vores ønske om at være åbne og transparente.

Hvad med Norden og resten af verden. Afspejles det forhold i krimierne?

- Alt i Norden handler om globaliseringen og Norden, ikke kun i krimierne! Vi diskuterer jo ustandseligt, hvor meget vi skal være med i den store verden. De globale samfundsforandringer trænger klart ind i krimigenren, for eksempel betaler vi prisen for Murens fald ved at russisk og østeuropæisk mafia kommer herop.

Afspejler nordisk livsstil

- Nordisk krimi afspejler naturligvis også en nordisk livsstil, som hylder det sunde og enkle. Det er jo ikke tilfældigt, at internationale mærker som IKEA og H&M er opstået i Norden. De er et produkt af – eller er ligefrem med til at forme – vores moderne samfund. De står for noget renhed og noget simpelt, en utvunget og autentisk stil og tone, som er typisk nordisk og som derfor også er typisk i den nordiske krimi. Det er derfor, jeg

hævder, at krimier i Norden giver den bedste forståelse for, hvilke samfund vi er. Og deri ligger også forklaringen på, at jeg har brugt en stor del af mit liv på at udforske dem.

Er Nordic Noir stadig på toppen – og cool ude i verden?

- Ja, det tyder alt på, men jeg kunne godt ønske mig, at man i Danmark satte mere pris på krimigenren. Svenske krimiforfattere er altid medvirkende på de store krimikongresser rundt om i Europa og der er ikke den svenske by, som ikke har fået sin egen krimi. Det skyldes til dels det svenske markedes størrelse, men også, at der i Sverige er flere støttemuligheder fra fonde og det offentlige til krimiforfattere. Jeg synes også, at der burde puttes nogle flere penge i danske krimiforfattere, fordi de formidler samfundsviden og -forståelse så fremragende.

eø

Sammen skaber vi store rejseoplevelser



HVORFOR SKAL DU VÆLGE OURWORLD?

- ✓ Siden 2005 har vi haft den store fornøjelse at hjælpe gæster på rejser rundt i VERDEN
- ✓ Vi betragter det som et gedigent håndværk, at arrangere jeres grupperejse med fokus på kulturelle oplevelser med et "tvist" af anderledes
- ✓ Vore årelange erfaringer gør, vi har dygtige samarbejdspartnere, vi VED, hvilke heste vi skal spille på
- ✓ Besøger gerne DIG, lægger landkortet på bordet og laver råskitsen sammen



OURWORLD

Tlf.: 97 42 50 40 | info@ourworld.dk | www.ourworld.dk



by helsbib

Nordens bedste slam-poet er Nihkee Akka. Foto: Oskar Hanska.

Festival for levende nordiske ord

'Nord' er på blot fire år blevet en anerkendt institution for nordisk litteratur, stærkt løftet af Helsingør Kommunes Biblioteker. Vi taler med festivallederen om at lytte til nordisk litteratur.



På dette års festival midt i september fik publikum nordiske ord i munden ved morgensang og kunne møde fem ud af de 14 nominerede til Nordisk Råds Litteraturpris. Forfatterne talte om deres bøger og læste op. Som støtte for mange vistesteksterne på dansk på en storskærm.

- God litteratur er kendetegnet ved klange, rytme og mol- og durtoner, og derfor taler vi om, hvordan nordisk litteratur *lyder*. Det at *høre* sprogene, øger indlevelsesevnen og måske også forståelsen. Gennem oplæsningerne ønsker vi også at pege på forskelle og ligheder i de nordiske sprog, lyder det fra festivallederen.

Finsk poetry-slam-vinder

De nordiske mesterskaber i poetry-slam blev overraskende vundet af en finsk deltager.

- Det er publikum, hvoraf langt de fleste var danske, som stemmer om vinderen – og det var jo oplagt, at vinderen også blev en dansker. Men nej, at vi fik en finsk vinder, viser os, at vi ikke er bange for at tage noget ind, som ligger os lidt fjernt. Det var

da flot, at publikum turde give prisen til en finssproget, siger Gro Frank Rasmussen og erkender, at det finske dog blev oversat til dansk på storskærmen.

- Festivalen har en særlig mission om at grave klassikere frem i lyset. I år var man helt tilbage ved de første klassikere, måske den første, nemlig 'Den poetiske Edda'. Den er netop kommet i en nyoversættelse med et omfattende noteapparat, hvilket bevirker at denne middelalder tekst igen bliver levende – især når den læses op. Det er en del af vores DNA at puste nyt liv i disse nordiske klassikere, siger Gro Frank Rasmussen.

'Den poetiske Edda' er en af de vigtigste kilder til nordisk mytologi og vikingetidens tankegods og fortælleformer. Der er tale om en lille skindbog fra omkring 1270, og den har længe været anset som en af nordisk litteraturs største klassikere. Nu er den for første gang i 75 år udkommet i dansk oversættelse – og kom under kærlig behandling på 'Nord'.

Henrik Ibsen spillede også en stor rolle på 'Nord' i år, fordi tre nordiske forlag har bedt tre nordiske forfattere om hver at skrive en roman, der lader sig inspirere af Ibsens kvindeskikkelser. Alle tre forfattere var på podiet og deres romaner udkom til flotte anmeldelser, ikke mindst danske Merete Pryds Helles roman 'Nora'. 'Nord's fokus på Ibsen faldt desuden sammen med genudgivelsen af en række af Ibsens egne tekster.

Det nordiske sprogfællesskab er grundlaget for overhovedet at kaste sig ud i en nordisk litteraturfestival, som det sker hvert år i Helsingør med 'Nord'.

- Det helt særlige ved Norden er jo, at vi kan regne med at tre fjerdedele af os forstår hinanden, selvom vi taler på vores modersmål. Det skaber jo grundlag for en nordisk offentlighed, som vi ønsker at understøtte med 'Nord', siger festivalleder Gro Frank Rasmussen.

Rækker ud til unge i Nordens yderområder

Af Eva Ritter, leder af Nordisk Info Sønderjylland/Sydslesvig

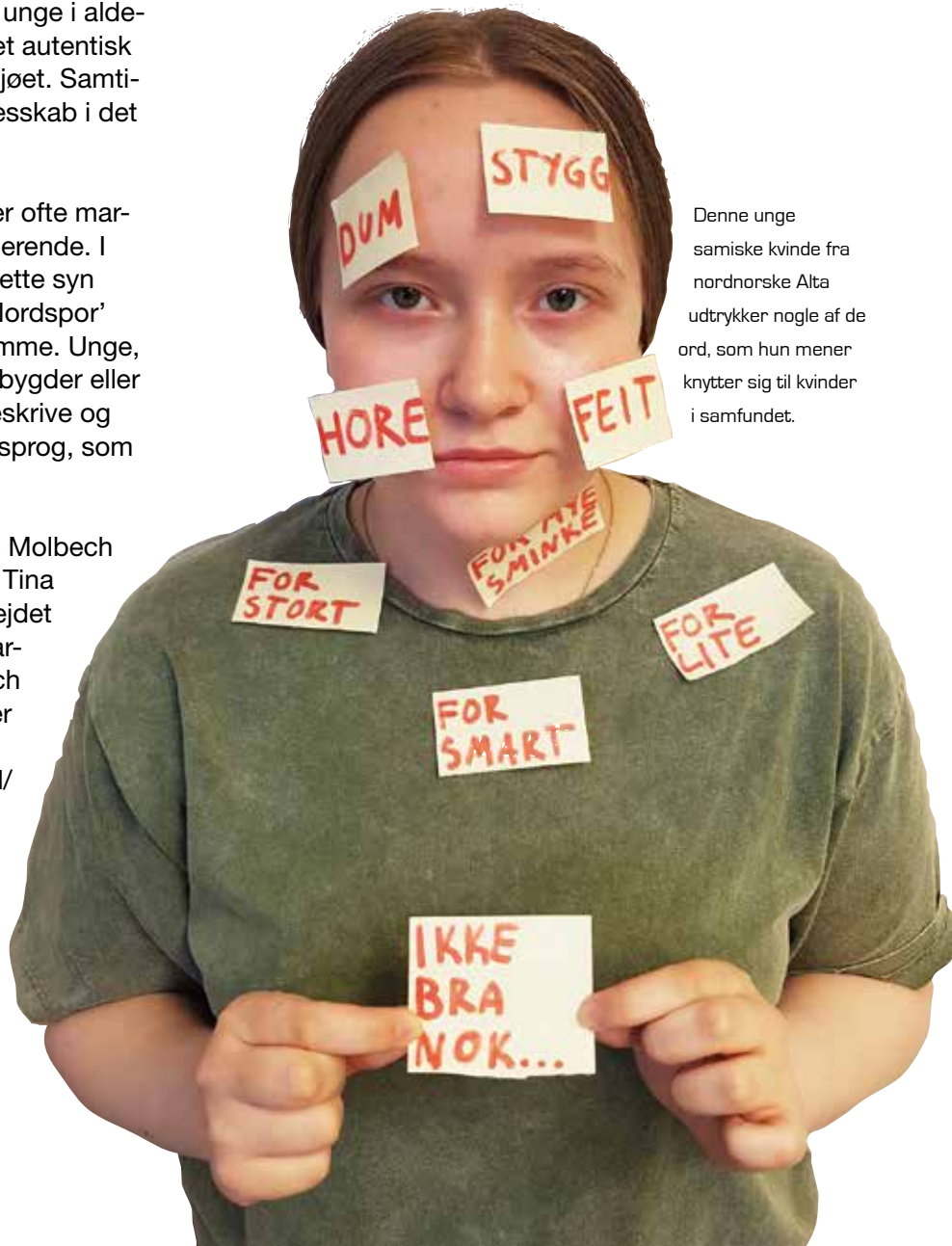
Fra 2017 til 2019 har Nordisk Info gennemført det nordiske projekt 'Nordspor' – på sporet af Nordens ungdomsliv' med unge fra Danmark og Norge. Resultaterne blev vist på udstillinger i Aabenraa, Flensborg, Alta og Mariehamn. Formålet med projektet var, at unge i alderen 15-25 år gennem ord og billeder giver et autentisk portræt af ungdomslivet uden for storbymiljøet. Samtidig åbnede projektet op for at finde et fællesskab i det at være del af Norden.

I den offentlige debat er unge i yderområder ofte marginaliseret, mens metropolerne er det definerende. I projektet 'Nordspor' ønskede vi at vende dette syn på hovedet og give de unge en stemme. 'Nordspor' handlede om de unges hverdag, liv og drømme. Unge, som ikke bor i hovedstæderne, men i små bygder eller i Nordens periferi. De fik mulighed for at beskrive og reflektere over de værdier, færdigheder og sprog, som er del af deres egen kultur.

I projektteamet var Tina Enghoff og Anette Molbech fra Danmark og Eva Ritter fra Nordisk Info. Tina Enghoff er fotograf og kunstner og har arbejdet med deltagerbaserede projekter i tæt samarbejde med Nikolaj Kunsthal. Anette Molbech er antropolog og har arbejdet med projekter med fokus på menneskelige relationer. Eva Ritter er leder af Nordisk Info Sønderjylland/Sydslesvig med erfaring i at styre projekter i nordisk regi og at navigere i de fællesnordiske institutionelle rammer.

Udgangspunktet for projektet var workshop-baserede undervisningsforløb. I et samspil mellem fotografi og tekst og andre kreative teknikker blev de unge vej-

ledt i at omsætte tanker og følelser gennem en kreativ proces. Der blev gennemført to workshops med hhv. 60 elever fra Produktionsskolen Meritten i Rødekro, Danmark, og med over 100 elever fra Alta Videregående Skole i Nordnorge.



Denne unge samiske kvinde fra nordnorske Alta udtrykker nogle af de ord, som hun mener knytter sig til kvinder i samfundet.



Teksterne er skrevet på forskellige sprog og dialekter, som viser mangfoldigheden blandt Nordens ungdom. Foto: Tina Enghoff/Anette Molbech

derne havde mange forskellige vinkler. Nogle var lette og morsomme, andre havde tyngde og dybde. Naturen var meget nærværende i de unges hverdag. Teksterne afspejlede desuden den sproglige mangfoldighed, som findes på skolen. Der blev skrevet på forskellige sprog og dialekter, eftersom skolen har flersprogede elever med forskellige etniske tilhørsforhold udover at være norsk. Dermed har teksterne samtidigt givet et indblik i den mangfoldighed, som findes blandt Nordens ungdom.

I starten var eleverne lidt tøvende. Senere kunne det dog mærkes, at nogle også efter skoletiden har arbejdet videre på opgaven. De lagde deres resultater ind på fælles-drevet til sent på natten. Ligesom grupperne begyndte at bevæge sig længere og længere væk fra de trygge skoleomgivelser.

Undervisningsprocesser som disse styrker de unges selvopfattelse og identitet. De unge udvikler sig ved at arbejde kreativt med refleksion over eget liv og lærer samtidig kreative teknikker. Derfor er projektets arbejds-metoder og resultater med til at drive en social proces ligesom den virker identitetsforstærkende.

Med et udvalg af elevernes materiale tilrettelagde Tina Enghoff og Anette Molbech udstillingerne. Først blev resultaterne fra de to workshops udstillet separat: Fra Rødekro på bibliotekerne i Aabenraa og Flensborg, og fra Alta på Alta Museum. Afslutningsvis blev de to udstillinger samlet og vist i Mariehamn på Nordens Institut på Åland (NIPÅ) og senere på Dansk Centralbibliotek for Sydslesvig i Flensborg, Tyskland.

Billederne og teksterne fra eleverne på Meritten beskriver hverdagen og drømme af en gruppe unge mennesker, som alle har en mængde udfordringer at arbejde med. For mange af disse elever har det været noget helt nyt at udtrykke abstrakte begreber, tanker og følelser gennem figurer, tekster og billeder. Det har ikke altid været en nem proces, men netop derfor var resultaterne, og det at præsentere resultaterne i en udstilling på to biblioteker, noget helt specielt for eleverne. Det har tydeligt styrket deres selvværd og selvforståelse.

Skolen i Alta har haft mere ressourcestærke elever, og arbejdet forgik mere selvstændigt. Men også her fik vi et overraskende indblik i de unges liv. Teksterne og bille-

For Nordisk Info har projektet og samarbejdet med de forskellige partnere både under projektets planlægningsfase og det senere forløb betydet, at vi kunne styrke vores nordiske netværk. Samarbejdet med NIPÅ var et godt eksempel på, hvordan forskellige kulturinstitutioner inden for det nordiske samarbejde kan støtte hinanden og aktivt bidrage til en kulturel udveksling i en nordisk sammenhæng. Det er ikke mindst den personlige kontakt, som er med til at sætte gang i nye projekter og samarbejdsidéer.

Resultater og projektets forløb blev dokumenteret i form af en kort film og en rapport, som er tilgængelige via Nordisk Infos hjemmeside (www.nordisk-info.de/projekter) og på facebook (facebook.com/nordisk.info). Projektet og udstillingerne blev støttet af Kulturkontakt Nord, Nordisk Ministerråd, Nordens Institut på Åland (NIPÅ) og Oberst H. Parkovs Mindefond.

Eva Ritter er leder af Nordisk Info Sønderjylland/Sydslesvig. Nordisk Info er et kulturformidlingskontor, som er knyttet til både Nordisk Ministerråd og Foreningen NORDEN.



Glansbildet av nordisk matkultur

Hvis vi ikke tar vare på og bruker den nordiske matkulturen, blir den som Grauballemanden og Vikingskipene. Vi vet at de eksisterer, erkjenner at de er viktige for vår kultur og historie, men besøker dem aldri, med mindre vi får besøk fra utlandet.

Af Arnt Steffensen

Tidvis besøker jeg store og mellomstore byer i Norden, noen ganger på jobb, andre ganger på ferie. Når jeg går ut om kvelden for å spise, ser jeg de samme spisestedene overalt, uansett hvor jeg er. Franske, italienske, asiatiske, Tex-Mex- og vegetarrestauranter. Pizza, hamburgere og fastfood på hvert gatehjør-



Arnt Steffensen er politisk leder i Kost- og ernæringsforbundet i Norge, en yrkesorganisasjon for kjøkkenpersonell i offentlig sektor. Han er forfatter av 'Åkevittboka – den nordiske åkevittrevolusjonen' (2017), og kommer i høst med boken 'Norwegian Food – Do they really eat this?'. Foto: Thomas Glahn, norden.org.

Olo i Helsinki. Dill i Reykjavik. KOKS i Torshavn. Listen kan gjøres vanvittig mye lengre, for Michelinstjernene har regnet over nordiske restauranter de siste årene.

Videre ser vi at nordiske kokker regelmessig vinner medaljer i verdensmesterskapet for kokker, Bocuse d'Or, og ligger langt foran den kulinariske stormakten Frankrike. Nordiske spesialiteter blir beskyttet gjennom EUs regelverk, som Lammefjordskartofler, Reinsdyr fra Lappland, Skånsk spettekaka og Gamalost frå Vik.

Sist, men ikke minst, har vi den nordiske kronjuvelen *Ny Nordisk Mat*, en bejublet matfilosofi som handler om å bruke lokale råvarer, følge årstidene og ta vare på den tradisjonelle, regionale matkulturen. Matmanifestet ble lansert i 2004, og har blitt omfavnet av restaurantbransjen og matinteresserte verden over.

Fra et fugleperspektiv ser alt dette vilt imponerende ut, og gjør stor lykke i festtaler, på konferanser og på 'Grüne Woche'. Vi skåler for oss selv med nordisk aquavit, hellig overbevist om at det nordiske kjøkkenet er minst like bra som det franske og italienske, ja, kanskje enda bedre.

Matkultur handler om vanlige tirsdager

Voksne mennesker husker sikkert glansbildene man lekte med som barn. Og det er et glansbilde vi snakker om her. For matkultur handler ikke

om konkurranser eller stjerneverstaurant, eller om kjøkkenmanifest og visjoner fra Nordisk Ministerråd. Matkultur handler om hva vanlige, alminnelige mennesker spiser en vanlig, alminnelig tirsdag i november. Det finnes nemlig en annen virkelighet der ute. En virkelighet der ungdom flytter hjemmefra uten å vite hvordan man koker et egg. En virkelighet der de aller fleste spisesteder tilbyr mat fra alle verdenshjørner, bare ikke fra vårt eget. En virkelighet der næringsmiddelindustrien har overbevist folk om at matlaging helst ikke skal ta mer enn 20 minutter, og som tilfeldigvis har et stort utvalg ferdigprodukter tilpasset nettopp det behovet.

Heldigvis har vi kokkene. Hvitkledd tradisjonsbærere. Voktere av nordisk matkultur. Beskyttere av flere hundre år gamle oppskrifter. Og ja, enn så lenge har vi kokkene, men det begynner å bli færre av dem. Rekrutteringen til kokkefagene i de nordiske landene synker. Det virker kanskje litt merkelig, for om det er én gruppe yrkesutøvere som har vært synlige de siste årene, så er det nettopp disse. Det vrirler av kjendiskokker, kokkekonkurranser og matprogrammer. Det er virkelig ikke et yrke som er uvanlig eller ukjent, på linje med sølvsmed, bøkker eller salmaker. Like fullt ønsker ikke de unge å ta denne utdanningen.

Hotell- og restaurantnæringen gråter sine krokodilletårer, men til en viss grad er situasjonen selvforskyldt. Yrket har fått et frynsete rykte, for

ne. Selvsagt finnes det steder som serverer tradisjonsmat, men de er ikke synlige i bybildet, og man skal åpenbart gjøre grundig research for å finne dem. Derfor er det fristende å spørre: Hvordan står det til med nordisk matkultur, *egentlig*?

Det kommer jo virkelig an på hvem man spør. Det går riktig godt, ifølge Nordisk Ministerråd, nasjonale myndigheter, matskribenter og reiselivsnæringen. Man viser til gourmetrestaurantene i de store byene. NOMA i København. Maemo i Oslo. Frantzén i Stockholm.

det har dessverre vært litt for mange useriøse aktører, og lønningene er lave. Da kan man virkelig forstå at velmenende foreldre ikke oppfordrer barna sine til å ta dette yrkesvalget. Løsningen for mange spisesteder er dermed å rekruttere kokker fra andre deler av verden. Dette er i høyeste grad dyktige fagpersoner, men kunnskap om nordiske mattradisjoner har de ikke.

Den skjulte kokkebrigaden

Er situasjonen så helsvart? Nei, ikke helt. For i skyggen av høye kokkehatt og ambisiøse kjøkkenmanifest er det enorm gruppe nordiske kokker som allerede gjør det alle andre snakker om. Som serverer måltider basert på årstider og lokale råvarer. Som ivaretar nasjonale og lokale mattradisjoner. Som serverer denne maten til hundretusener av mennesker over hele Norden, hver eneste dag.

Det høres flott ut! Det ergerlige er at matentusiastene må vente noen år før de får glede av det, for dette serveres på sykehjemmene. Slik har det i grunnen alltid vært, og det er ikke tilfeldig. Måltidene på et sykehjem hører til dagens høydepunkt, så man ønsker derfor å lage mat som de eldre har hatt et forhold til gjennom et langt liv. Mange eldre er demente, men ved synet, duften og smaken av en tradisjonsrett de kjenner igjen, kvikner de til.



Arnt Steffensen. Foto: Privat.

Denne formidable kokkebrigaden er de viktigste tradisjonsbærerne det kulinariske Norden har. Disse kokkene arbeider med dette hver eneste dag, ikke som en teoretisk skrivebordøvelse, men på en måte som gir konkrete resultater på tallerkenen. Det er et meningsfullt arbeid, for de vet at de gamle setter pris på det.

Vi hører mye om underernæring og triste historier på sykehjem, men ikke så mye om det som er positivt. Det er en stor skam at sykehjemkokkene aldri får oppmerksomhet eller anerkjennelse for det som til syvende og sist er kulturarbeid. Hvis Nordisk Ministerråd leser dette, så oppfordrer jeg dem til å gi sykehjemkokkene en ærespris ved neste 'Embla Food Awards'.

Nordisk matkultur er i fare

På enkeltstående arenaer lever nordisk matkultur og tradisjoner i beste velgående. Entusiaster gjør en utrettelig innsats for å ta vare på matkulturen, med festivaler, temadager og mediestunts. Men den alminnelige folkekunnskapen er i ferd med å forvitte. Så ja, jeg er bekymret. Den nordiske matkulturen vil nok ikke forsvinne, men den kan bli forflatet. Næringsmiddelindustrien kjenner sin besøkelsestid, og tilbyr allerede enkle, plastpakkede ferdigversjoner av de mest kjente tradisjonsrettene. Men tross alle fagre ord om historie og matkultur, vil deres hovedfokus alltid være profit.

Alt som er levende kan dø, så en levende, nordisk matkultur er ingen selvfølge. Dersom man oppriktig mener det er en verdi at de nordiske mattradisjonene ikke skal forsvinne, så må man ta noen aktive valg. Kanskje et par ganger i uken ta en time fra sosiale medier og Netflix, og bruke den timen på kjøkkenet. Involvere den yngre generasjonen, før de flytter hjemmefra. Det hjelper lite at vi har åtte forskjellige typer kål i Norden, hvis folk ikke aner hva de skal bruke kålen til.

Den gode nyheten er at ingen vil dø, skulle nordiske mattradisjoner forsvinne. Den dårlige nyheten er at livet blir gråere.

Forstår du nordisk?



Her kan du teste din viden om de nordiske sprog. Men vend ikke siden for at se løsningen. Og det er ikke tilladt at google.

Quizzen er oprindelig udarbejdet af Foreningen NORDENS Karup-afdeling og vakte stor jubel på Kulturmødet på Mors både sidste år og i år. Her havde Jens Utoft, bestyrelsesmedlem i Foreningen Norden i Skive og kreds Midt-Vest, i år sikret ekstra incitament for deltagelse i form af en række præmier fra sponsorer. Midt-Vest repræsenterede Foreningen Norden på fornemste vis med eget telt under hele Kulturmødet, som samlede 30.000 mennesker. Utoft melder om stor interesse for nordiske ideer, bl.a. blev 500 gratis eksemplarer af Foreningen Nordens jubilæumsmagasin 'Nordiske' revet væk.

Negerfinke (svensk)

- ☐ Sort modersmærke
- ☐ Fuglenavn (nu Nigrita)
- ☐ Fuglebryst (mad)

Murska (finsk)

- ☐ Vadefugl i Skærgården
- ☐ Moderne morter
- ☐ Finsk rallyfører

Kvøldseta (færøsk)

- ☐ Aftenfest i privat hjem
- ☐ Stille aftensamenkomst
- ☐ Gourmetmiddag

Klokkerdansk

- ☐ Ny norsk snaps
- ☐ Danskerdumheder på ski
- ☐ Gl. udtalemåde i kirker og skoler

Lomper (norsk)

- ☐ Kartoffelpandekager
- ☐ "Fedthåndtag" (dametalje)
- ☐ Søfugl ved Lofoten

Polkagris (svensk)

- ☐ Forvirret person
- ☐ Sukkerstang fra Gränna
- ☐ kluddermikkel til dans

Pussegummi (norsk)

- ☐ Vingummi
- ☐ Viskelæder
- ☐ Genbrugsdæk

Tejn (norsk)

- ☐ Sko til folkedanserdragt
- ☐ Fjeldfugl i rypefamilien
- ☐ Spand med låg til mad

Sveriges nationaldag

- ☐ De har ingen
- ☐ 19. juni
- ☐ 6. juni (fredag)

Rakfisk (norsk)

- ☐ Skidtfisk som kasseres
- ☐ Fjeldørred-delikatesse
- ☐ Mager hunlaks efter gydning

Minnepin (norsk)

- ☐ Træstykke med familiedata
- ☐ USB-stick/nøgle
- ☐ Gravmindeplade i træ

Hvilken hovedstad har flest indbyggere

- ☐ Stockholm
- ☐ København
- ☐ Oslo

Hovedstaden på Ålandsøerne hedder

- ☐ Mariehamn
- ☐ Mariestad
- ☐ Marianelund

Hvilket land har nationaldag 29. juli

- ☐ Island
- ☐ Sverige
- ☐ Færøerne

Løsning: Fuglenavn (nu Nigrita) / Moderne morter / Aftenfest i privat hjem / Gl. udtalemåde i kirker og skoler / Kartoffelpandekager / Sukkerstang fra Gränna / Viskelæder / Spand med låg til mad / 6. juni (fredag) / Fjeldørred-delikatesse / USB-stick/nøgle / Stockholm / Mariehamn / Færøerne

PP

Magasinpost
UMM
Id nr.: 46517

 NORDISK
LITTERATURVECKA



 Nordiska
ministerrådet

11.-17. november:
nordisklitteratur.org/da



Bárður Óskarsson

Nordisk litteraturvecka
Fest i Norden

Nordisk litteraturuge
Fest i Norden

Nordisk litteraturuke
Fest i Norden

Pohjoismainen kirjallisuus-
viikko
Juhla Pohjolassa

Norræn bókmenntavíka
Norræn hátíð

Norðurlandsk bókmentavíka
Hátíðarhald í Norðurlöndum

Nunat Avannarliit atuagaataasa
sapaatip-akunnerat
Avannaani Fiisternerinnaavoq

Nordic Literature Week
Nordic Celebration